

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

בג.

עין משפט
נר מצוה

קבו א מיי פ"ב מהל
זכור הל' יד סג
עשין כל טושיע לחייבי סי'
קסא ספיק ד ינבדי אלפס
מטות ספור לוקי פרק ז
דף קל"ז:
קבב ב מיי פ"ז מהל
יט הל' טו:
קבב ג מיי פ"ז מהל
סנהדרין הל' ה:
קל ד ה מיי ס' הל' ט:
קלא ו ז מיי ס' הל'
ה:
קלב ח מיי ס' פ"ז
הל' ו:
קלג ט י כ מיי ס'
ה:
קלד ל מיי ס' הל' ו:
מ מיי ס' פ"ז מהל
עדות הל' י"ד:

(א) וינמות [ד, 7]. (ב) פסחים
ק"מ. (ג) ג"ה דהתי מרדא
ויל"א בערוך עין רז א"ן.
(ד) כריתות י"א. ז"ק ל"ג;
(ה) [מוספ' פ"ז]. (ו) שניעות
כ"ח. (ז) [מוספ' פ"ד].
(ח) שניעות אין מלקין.
(ט) ג"ה שנקלה. (י) ונגלה.
ז' א. (כ) שמתו כגן [ו פ"ז]
ד"ן. (כ"א) וכי מלא בה [ג]
(כ"ב) בכל כחו מייסד.
(כ"ג) דברים כ"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' (מ"ט משום
נקלה) מ"א מ"ב ס"א אין
זה: (ב) שם מ"ר אמרוה
לכשילקה יקלה פטרין
וכי מבי"ד יקלה מלקין.
וכי ולא שיקלה כבר
בב"ב: (ג) [תוס' ד"ה]
שניה שזן בריעי ומיז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לא יוסף. נמק
וי"ב על אלה (וכ"ה)
בפסחים: [ב] רש"י ד"ה
אין לו כ"י "אל" ד"ל פ"ד:
[ג] שם על יוסף. ז"ל על
אלה:

מוסף רש"י

שאין חוסמין אותה.
אין סוממין טעמיה
לכופה להיימס לו, אלא
סופין אותו וזקין. חוסמין
לשנה דקרא נקט. דליק
לה מלא תמסוק [בפחות
ד]. כל המבזה את
המורעים.
מלאכה בחולו של מועד,
דכתיב את חג המנוח
תשמור, ונפקא לן במסכת
מגילה (י"א) אסור מלאכה
בחולו של מועד (רשב"א)
פסחים ק"ח. המקבל
לשון הרע. שמקבלו
ומלאמיו על חבירו, אפי"ג
לקבולה לא מביעי ליה.
למימח ליה מביעי דמפרש
במסכת מ"ה (ס"א) רשב"א
שם. קרי ביה גמ' לא
תשיא. נראה בעיני דלא
גרסקין ליה, דטלוה
משמעת מלא תשא,
שמשפסד או מעיד הכי
נושא פניו שמע אור' (ש"ס).
התם ר"ן. ונמטה במסכת
זו ואיכא ונקלה אחין חוין
שנקלה הכי הוא אחין
(שנעויות כ"ח). כל חייבי
כריתות שלקו. שסתו
בהן עדים על לאו שטמו
כרת וקין בב"ב, ובשור
דיי כריתותם. שזו אין
כ"ד של מעלה נפרעין
(מגילה ז').

אין חוסמין. אין מגערין בה שלא תאלמ אי אפשי צו: **אס המועדות.** חולו של מועד: **חג המנוח** **תשמור.** מפרש בחגיגה (דף י"ה) אס בראשון ובשבעי הרי כבר אמור הא לא לא להזיזי אלא על חולו של מועד שאסור צעטיית מלאכה: **אל תשא ידך עם רעע להיות עד חמס.** היינו מעיד עדות שקר: **אזקפא.** כמו מיצק אציק ט: **במספר.** שתי רשעיות מאחריו: **אפילו ימייה כה ואפילו חסירי מדע.** דאין להקפיד בכך: **אי אמרם בשלמה דאפילו חסירי מדע.** יכולין להעמיד בהן היינו דליאטריין כ"י למורו: **מכה מועטמ.** כגון שאמדהו לפמות מכה בסדור אחד: **אין לי אלא מכה רבה ו'** רישא דברייתא הכי איתא בפיסריט) אין לי אלא זומן שמוסיפין על מנין ארבעים על כל אומד ואומד שאמדהו בית דין מניין ת"ל [ב] לא יוסף מכל מקום מכה רבה אין לי אלא מכה רבה כ"י אין לי דחייב על לא יוסף אלא זומן שסתו מכות הרבה על האומד מכות מועטות אפילו שמי מכות או אחת מנין דאסור להוסיף ת"ל לא יוסף [ג] לא יוסף להכותו על אלה על מנין האומד: **שהוא מכה רבה.** שניתן להכותו ובעל כורחו. כן נראה לרבי ובלשון אחר קיבל רבי: **ה"ג מ"ר אחד האיש ואחד האשה צריעי ולא צמים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש צריעי והאשה צמים ותכמים אומרים אחד האיש ואחד האשה צין צריעי צין צמים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה צריעי אמר רבי יצחק הא דקאמר רבי יהודה אחד האיש ואחד האשה צריעי הכי קאמר שניהן שוין צריעי. דמשנתקלנו צריעי פטורין אל צמים צמים איכא פלוגתא: קלה. נתקלקל צריעי. ולישנא דקרא נקט ונקלה) לשון זלוזל: **צין בראשונה צין צנינה.** צין קודם שסתו כלל צין לאחר שסתו והיינו ראשונה הגצה ראשונה שגציה ידו להכות אס נתקלקל צומתה הגצה מתמת פחד או שנתקלקל צהגצה שניה דהיינו לאחר שסתו: **פטורין אוסו.** דנקלה קרינא ציה דהא קלה: **נפסקה הלוועה.** אס צהגצה שניה נפסקה פטורין אותו דהא נקלה צומתה הכאה שסתו ואס קודם שסתו נפסקה כשהרים ידו להכות אין זו קלה: **לשניקה קלה.** פירושו לכשילקה יקלה שאמדהו שאס ילקוהו מיד יתקלקל צריעי פטורים דפן יוסף ונקלה כתיב דאין נותנין לו מכה שיקלה עליה מיד כך שמעתי אל אמדהו שלא יתקלקל עד לאחר המלקות מלקין אותו: **קלה סתלה.** קודם שקיבל שום הכאה מלקין אותו אחרי כן: **במתני' על אחת כמה וכמה שסתן לו נפשו.** דמדא טובה מרובה ממדת פורענות אחד מחמש מאות דצמדת פורענות כתיב (שמות כ) פוקד עון אבות על צנים על שלשים ועל צריעים וצמדה טובה כתיב (שם) עושה חסד לאלפים ומתרגמינן לאלפין דרי ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות. מיעושו לאלפים אינו פחות משני אלפים וכל שכן אס כפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות: **דכתיב.** אחר כל העריות ונכרתו הנפשות העושות הרי חייב כרת על הנכשל בהן ונתן חיים למונע וצדל מהס דכתיב קודם העריות ושמרתם את חוקותי ולא משפטני וגו':**

רבי יהודה אומר (בעיני יתיירי בה ו) **חסירי מדע.** נ"ל דפליגי אסתא קמא דלאמר אין מעמידין כלל חסירי מדע דאין מדקדקין צדכר דהא טעמא דגמרא אין נכון לכאורה לומר דלרבי יהודה מעמידין דוקא חסירי מדע: **שניהם שוין ו'** ומיניה אשה אף צמים: **קלה.** כל הנתקלקל צריעי אשה ואשה משהגציה הרעועה להלקותו צראשונה או צנינה פטורין אותו ואין מכין אותו כלל אל כל נפסקה דוקא כי נפסקה צנינה שלקה אחת ולא שנפסקה צראשון קודם שלקה כלל: **והאמת**

משום ר' אלעזר בן עזריה את המועדים כאילו עובר עכו"ם דכתיב אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך ליה: **את חג המצות תשמור** ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבים דכתיב לכלב תשליכון אותו וסמך ליה לא תשא שמע שוא וגו' קרי ביה גמ' לא תשיא: ושתו רצועות וכו': **הנא** שם המור כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו' אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו: **ידה טפח וכו':** אמר אביי שמע מינה כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה אמר ליה רבא אם כן נפיש להו רצועות טובא אלא אמר רבא אבקהא אית ליה כי בעי מיקטר ביה כי בעי מרפה בה: **מלקין אותו וכו':** מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר רשעה אחת מלפניו שתי רשעיות מאחריו: אין מלקין אותו וכו': אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן מנין לרצועה שהיא מוכפלת שנאמר והפילו והא מיבעי ליה לגופיה א"כ לכתוב קרא יטוהו מאי הפילו ש"מ תרתי: המכה מכה בידו: **תנו רבנן** יאין מעמידין חונין אלא חסירי כח ויתירי מדע רבי יהודה אומר אפילו חסירי מדע ויתירי כח אמר רבא כוותיה דרבי יהודה מסתברא דכתיב לא יוסף פן יוסף אי אמרת בשלמא חסירי מדע היינו דצריך לאזהורי אלא אי אמרת יתיירי מדע מי צריך לאזהורי ורבנן אין מזדוין אלא למוזו תנא הכשהוא מגביה מגביה בשתי ידיו וכשהוא מכה מכה בידו אחת כי היכי דליתיה מדידיה: **הקורא קורא וכו':** תנו רבנן והגדול שבדיינין קורא השני מונה והשלישי אומר הכהו בזמן שמכה מרובה מאריך בזמן שמכה מועטת מקצר והא אגן תנן חוזר לתחלת המקרא ימצוה לצמצם ואי לא צמצם חוזר לתחלת המקרא תנו רבנן מכה רבה אין לי אלא מכה רבה מכה מועטת מנין ת"ל [א] לא יוסף אם כן מה תלמוד לומר מכה רבה לימד על הראשונות שהן מכה רבה: **נתקלקל וכו':** תנו רבנן אחד האיש ואחד האשה בריעי ולא במים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים וחכ"א אחד האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה בריעי אמר רב נחמן בר יצחק שניהם שוין בריעי אמר שמואל כפתוהו ורוץ מבית דין פטור מיתיבי קלה בין בראשונה בין בשניה פטורין אותו ונפסקה רצועה בשניה פטורין אותו בראשונה אין פטורין אותו אמאי להוין כרין התם רין הכא לא רין ת"ר אמדוהו לכשילקה קלה פטורין אותו לכשיצא מבית דין קלה מלקין אותו ולא עוד אלא אפילו קלה בתחלה מלקין אותו שנאמר והכהו [וגו'] ונקלה ולא שלקה כבר בבית דין: **במתני' כל חייבי כריתות** שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר ונקלה אחיד לעיניך כששלקה הרי הוא כאחיד דברי רבי חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר ונכרתו הנפשות העושות וגו' ואומר אשר

תורה אור השלם

1. אברכיבו יבנו לא יסוף פן יסוף להבטו על אלה מכה רבא ונקלה אחיד לעיניך: דברים כ"ג לא תחטם שור בדישו: דברים כ"ד
2. פי ישובו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תחיה אשת המת החזרה לישי אפי"ג ויבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כ"ה
3. אלהי מסכה לא את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות אשר צייתך למועד חדש האביב פי בחודש האביב יצאת ממצרים: שמות ל"ח
4. ואנשי קדש תהיון לי וגבר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתם: שמות כ"ב
5. לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס: שמות כ"ג
6. ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישקאל לא ידע עמי לא התבונן: ישעיהו א ג
7. והיה אם בן הכות ה'רשע והפילו השפט והקדוהו לפני כ"ד רשעו במספר: דברים כ"ב
8. פי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם: ויקרא י"ח

על צנים על שלשים ועל צריעים וצמדה טובה כתיב (שם) עושה חסד לאלפים ומתרגמינן לאלפין דרי ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות. מיעושו לאלפים אינו פחות משני אלפים וכל שכן אס כפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות: **דכתיב.** אחר כל העריות ונכרתו הנפשות העושות הרי חייב כרת על הנכשל בהן ונתן חיים למונע וצדל מהס דכתיב קודם העריות ושמרתם את חוקותי ולא משפטני וגו':